

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK

9

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

(Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kutina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik: Franjo Horvatić

Urednik, lektura, korektura: Zorko Marković

Redaktura, tehnički urednik: Marijan Špoljar

Naslovna stranica: Mladen Jakupec

Muzejski vjesnik izlazi jednom godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Glasilo solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.
Za sadržaj priloga odgovaraju autori.

Nakladnik

Centar za kulturu, OOUR Muzej grada Koprivnice

ZA NAKLADNIKA

Franjo Horvatić

TISAK

SOUR »PODRAVKA«, OOUR Koprivnička tiskara, 1986.

BROJ 9 – VELJAČA 1986.

GOD. IX

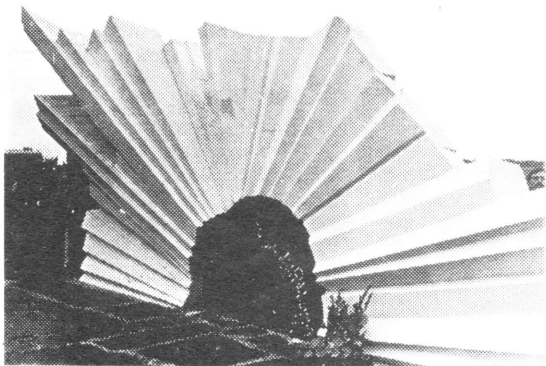
- U LUDBREGU je umrla Kata Pavlek, br. 399, 29. 10. 1953, str. 3. – Nekrolog Kati Pavlek, suradnici NOP-a.
- U TRAKOŠCANU je podignuta spomen-ploča na mjestu gdje je održana prva partijska konferencija krapinskog okruga, br. 145, 9. 12. 1948, str. 2.
- U VARAŽDINU je otkriven spomenik borcima palim u Narodno-oslobodilačkom ratu, br. 216, 20. 4. 1950, str. 2. – Izvještaj sa svečanosti otkrivanja spomenika palim borcima na varaždinskom groblju.
- U VINICI je otkriven spomenik palim borcima – djelo akademskog kipara Ante Despota, br. 4040, 3. 12. 1953., str. 1.
- VARAŽDINSKI muzej osniva zbirku dokumenata NOB-e, br. 135, 30. 9. 1948, str. 3.
- VARAŽDINSKA »Sloboda« i Slovenci, br. 513, 29. 12. 1955, str. 6. – Prikaz »Ljubljanskog dnevnika« o Spomenici RKUD »Sloboda« 1905 – 1955.
- VARAŽDINSKI muzej uređuje odjel Narodnooslobodilačke borbe, br. 136, 7. 10. 1948, str. 3.
- VELČIĆ, Veseljko: Tragom jednog terenca, br. 490, 28. 7. 1955, str. 3 – 4. – Zapis prema sjećanjima Mirka Iviča–Šilje, sudionika NOR-a.
- VELIČANSTVENA proslava 40-godišnjice RKUD »Sloboda« uz masovno učešće radnika i ostalih građana, br. 76, 27. 10. 1946, str. 7. – U tekstu se uz izvještaj o proslavi prikazuje i historijat »Slobode«.
- VELIČANSTVENA proslava godišnjice oslobođena Međimurja, br. 47, 11. 4. 1946, str. 1. – Izvještaj o proslavi oslobođenja Međimurja na kojoj je o razvoju NOP-a govorio Karlo Mrazović–Gašpar.
- VELIČANSTVENA proslava 5-godišnjice Dana ustanka naroda varaždinskog, bjelovarskog i zagrebačkog okruga na junačkom Kalniku, br. 63, 1. 8. 1946, str. 1.
- VELIČANSTVENA proslava sedmogodišnjice Narodnog ustanka u Hrvatskoj na legendarnom Kalniku, br. 126, 29. 7. 1948, str. 1.
- VELIČANSTVENA proslava u Krapini, br. 323, 15. 5. 1952, str. 2. – Izvještaj o proslavi 10-godišnjice narodnog ustanka i 8-godišnjice Prve udarne zagorske brigade u Krapini, kojoj je prisustvovao maršal Tito i preko 150.000 ljudi.
- VELIKO slavlje u Varaždinu, br. 319, 17. 4. 1952, str. 1. – Zapis o predstojećoj proslavi 10-godišnjice Kalničkog partijskog odreda.
- ZAPISI jednog prvoborca, br. 317, 3. 4. 1952, str. 2 – 4. – Zapis o Kalničkom partizanskom odredu.
- ŽENE našeg kraja u NO-u, br. 281, 26. 7. 1951, str. 3. – Zapis prema sjećanjima Terezije Mihinjač, suradnice NOP-a, o akciji oslobođenja Ruže Klas i Štefice Kukec 1942. iz varaždinskog zatvora, te sjećanja Terezije Golenko, kurirke i bolničarke udarne brigade »Braća Radić«.
- ŽIDOVEC, Dragutin: Prva godišnjica dana Pobjede i oslobođenja Varaždinskog okruga, br. 51, 9. 5. 1946, str. 1.
- ŽIMBREK, Ladislav: Ispod Trakošćanskog grada, br. 49 – 50, 1. 5. 1946, str. 7. – Literatni zapis iz NOB-a.
- ŽIMBREK, Ladislav: Partizani dolaze, br. 95, 24. 12. 1947, str. 3 – 4. – Zapis iz NOB-a u Hrvatskom zagorju.
- ŽRTVE koje je dao naš grad i čitav Varaždinski okrug nisu pale uzalud, br. 177, 21. 7. 1949, str. 2. – Zapis o borba-ma Kalničkog partizanskog odreda.

Antun Stišćak, Muzej grada Koprivnice

NOB – ZBIRKA LUDBREŠKI IVANAC

Obilježavanje i središnja proslava 40-godišnjice pobjede nad fašizmom za narode i narodnosti sjeverozapadne Hrvatske održano je 8. rujna 1985. godine u Ludbreškom Ivancu. Toga je dana u ovom kalničkom mjestu otkriven SPOMENIK REVOLUCIJE NARODA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE, a nekoliko dana ranije obilježena je 42. godišnjica osnivanja brigade »Braća Radić«, koja je osnovana 4. rujna 1943. godine upravo na ovom području. Nakon brigade

»Braća Radić«, koja tada predstavlja najveću vojnu jedinicu na području sjeverozapadne Hrvatske, slijedi osnivanje i formiranje još dviju brigada, »Matija Gubec« i »M. P. Miškina«, te XXXII. i XXXIII. divizije i na kraju X. korpusa zagrebačkoga. Istoga je dana, 8. rujna 1985. godine, u jednoj od prostorija društvenog doma u Ludbreškom Ivancu otvorena NOB zbirka Ludbreški Ivanac. Zbirka započinje prikazom plana mjesta Ludbreški Ivanac na kojemu su obilježene sve

Spomenik NOB-a naroda sjeverozapadne Hrvatske

(foto: D. Rendić)

Otvorenje postava (foto: D. Rendić)

kuce, koje su postojale za vrijeme rata. U ovim zgradama bile su smještene mnoge institucije i organizacije u periodu od 1942. do 1944. godine. Kalnik je bio središnja baza NOB-a u sjeverozapadnoj Hrvatskoj što se može vidjeti i iz same postave. U samom Ludbreškom Ivanču bili su smješteni Oblasni komitet KPH za zagrebačku oblast, čiji je predsjednik bio Mika Špiljak, zatim Oblasni komitet SKOJ-a i Oblasni komitet AFŽ-a. Nadalje, u ovom su mjestu bile smještene Intendantura Komande Kalničkog partizanskog područja, Štab II. operativne zone, Agitprop-odjel OK KPH Varaždin, Okružni Komitet KPH Varaždin, Štab Kalničkog partizanskog odreda, Štab diverzantskih grupa, Straža OK KPH Varaždin, ambulante, Radio-stanica, telefonska centrala, stanovi za liječnike i pojedine radionice. Nadalje, u postavi su izložene fotografije pojedinaca koji su svojim radom i zalaganjem zaslužili dužno poštovanje naroda, ne samo ovoga

kraja već i mnogo šire: Među ostalima tu su fotografije narodnog heroja Mike Špiljaka, narodnog heroja Nikole Severovića, koji je poginuo u Ludbreškom Ivanču, fotografija Bože Lajnera, komandanta prve Kalničke partizanske grupe koja se još naziva i prvim Kalničkim partizanskim odredom, kao i fotografije pojedinih ljudi i žena iz L. Ivanca i okolnih mjesta, aktivnih u vojnim jedinicama ili u pojedinim antifašističkim tijelima i organizacijama. Iz postave se nadalje može pratiti i vidjeti razvitak vojnih jedinica, te vidjeti fotografije pojedinih grupa boraca ovih jedinica. I na kraju napomenimo da je postava pozitivno ocijenjena od strane svih posjetitelja, među kojima je na dan obilježavanja godišnjice bio veliki broj preživjelih boraca i sudionika pojedinih jedinica, kao i mještana ovoga i susjednih mjesta, iako postava još uvijek nije potpuno definirana s obzirom da je već u narednom periodu prikupljeno više fotografija koje će ovdje biti izložene.

Magdalena Lončarić, Gradski muzej Varaždin

SPOMEN-MUZEJ VIDOVIĆ MLIN – BAZA 1

Spomen-muzej Vidović mlin – Baza 1 nalazi se u selu Kućanu Gornjem nedaleko Varaždina. Otvoren je 1971. godine povodom proslave 30. godišnjice ustanka naših naroda. Posvećen je obitelji Vidović koja je dala velike žrtve u NOB-u, a uređen je u bivšem mlinu ove obitelji. U mlinu se za čitavo vrijeme rata nalazila jedna od najznačajnijih partizanskih baza (tzv. Baza 1) na području OK KPH Varaždin. Inicijativu za uređenje mlina kao Spomen-muzeja dao je Općinski odbor SUBNOR-a Varaždin, a muzej se nalazi u sastavu Gradskog muzeja Varaždin.

Odmah nakon okupacije stvaraju se ilegalne partizanske baze u svim krajevima naše zemlje. Baze su bile mjesta okupljanja i sastajanja partijskih radnika i boraca NOV Jugoslavije. U njima su se održavali ilegalni partijski sastanci, prikupljalo oružje, sanitetski materijal, odjeća i drugo potrebno za borbu, a odatle se slalo partizanima na teren.

Još od lipnja 1941. godine, kada se u Vidović mlin sklonio Florijan Bobić, član OK KPH Varaždin, kasnije politički sekretar i narodni heroj, mlin postaje mjesto okupljanja komunista i boraca, te članova Okružnog i Kotarskog komiteta KPH Varaždin. Borci su ga nazivali partizanska baza broj 1. Od organizatora ustanka s ovog područja kod Vidovića su svračali pored Florijana Bobića i Karlo Mrazović Gašpar, Gabriel Santo Kum, Stjepan Ivić Mali i drugi. Članovi obitelji Vidović pružali su im sklonište i brinuli se o njihovoj sigurnosti. Ilegalni sastanci komunista i boraca održavali su se u gospodarskim zgradama, a u potkrovlju mlina nalazilo se tajno skrovište za oružje. Za vrijeme NOB-a u mlinu je povremeno radila i tehnika OK KPH Varaždin. 15. ožujka 1942. godine kod mlina je formirana grupa boraca koja se na Kalniku spojila s još dvije grupe i prerasla u Kalničku partizansku četu.

Prije rata u mlinu u Kućanu Gornjem živjelo je 28 članova obitelji Vidović. Vlasnici mlina bili su braća Baltazar–Bolto i Josip Vidović, te njihovi bratići Matija i Stjepan. Svaki od njih imao je brojnu obitelj. Još prije rata neki od članova obitelji bili su aktivni sudionici radničkog pokreta. Kada je počeo NOB mnogi su postali aktivni borci NOV Jugoslavije i suradnici NOP-a. U selu Zbelavi, udaljenom nekoliko kilometara od Kućana Gornjeg, nalazio se još jedan mlin koji je također pripadao obitelji Vidović. Vlasnik mlina bio je Stjepan Vidović, brat Bolte i Josipa. I u ovom mlinu bila je za vrijeme rata partizanska baza, zvana Baza 2. Uoči rata u ovom mlinu živjelo je šestoro članova uže obitelji Vidović.

Godine 1942. ilegalne partizanske baze bile su otkrivene. Tada počinju hapšenja, odvođenja u logore i stradanja obitelji Vidović i nastavljat će se do kraja rata. Devet članova obitelji Vidović izgubilo je život u ustaškim logorima, dva člana su poginula u NOB-u kao borci NOV Jugoslavije. Rat je preživjelo šest aktivnih boraca NOR-a.

Tragična sudbina obitelji Vidović, žrtve koje je dala za slobodu, značenje mlina kao partizanske baze i mjesta odakle je krenula velika grupa boraca na Kalnik, bili su poticaj da se u mlinu obitelji Vidović u Kućanu Gornjem otvori Spomen-muzej. Pored toga što je mlin u Kućanu Gornjem jedno od najznačajnijih spomen-obilježja iz NOR-a varaždinskog područja, on je i vrijedan spomenik kulture. Rješenjem Konzervatorskog zavoda Hrvatske iz 1955. nalazi se pod zaštitom. Da bi se uredio Spomen-muzej 1971. godine, izvršena je najprije adaptacija unutrašnjeg i vanjskog dijela zgrade, te obnova i zaštita mlinskih postrojenja koja su bila jako dotrajala. Srušene su naknadno dozdane prostorije, zidovi su ožbukani i okrečeni.